

plezal z njo še na to goro, ki bi bila njegov četrti osematisočak v letošnjem letu. Dovoljenja za vse te vrhove ima, ima tudi moralno in deloma finančno podporo Komisije za odprave in tuja gorstva. »Veliko denarja bom potreboval,« pravi Grošelj. »Računam s podporo javnosti in delovnih organizacij, saj sem prepričan, da projekt ni zanimiv samo alpinistično, ampak tudi medijsko. Čeprav gre za velikanske vsote denarja, sem optimist. Če ne bi bil, se tega projekta seveda ne bi lotil.« Tudi za prihodnje leto ima že izdelan načrt za »14 x 8000 m«, le da nima niti dovoljenj in seveda niti denarja. Poletje leta 1990 si je rezerviral za Karakorum. Če bi dobil dovoljenje, bi poskusil uresničiti svojo veliko željo — smučanje z vrha Hidden Peaka (8063 m), ki bi bil njegov deseti osematisočak.

Hidden Peak je le dva dni oddaljen od vznožja K-2, druge najvišje gore na svetu, na katero bi se hotel povzpeti v alpskem slogu po normalni smeri »z možnostjo dva tisoč metrov visoke variante v stebro levo od grebena Abruzzi«, kot pravi.

Zadnji trije osematisočaki v tej mogočni seriji, Anapurna (8091 m), Kangčendzenga (8595 m) in Daulagiri (8167 m), pa bi morali počakati na leti 1991 in 1992.

»Dobro se zavedam,« pravi Viki Grošelj, »da je načrt skrajno drzen in finančno brez pomoči sponzorjev popolnoma neuresničljiv. Vendar je treba po mojem prepričanju cilje postaviti visoko, med drugim tudi zato, da bi jih lahko vsaj delno uresničili. Zaupam v prijatelje, ki me bodo spremljali na tej dolgi poti, in seveda v svoje sposobnosti.«

INTERVJU PLANINSKEGA VESTNIKA: VIKI GROŠELJ

O SEBI, LISICI IN KISLEM GROZDU

TADEJ GOLOB

— *Pred kratkim ste se vrnili z zelo uspešno odpravo s Himalaje. Na vrh Čo Oja se je povzpelo vseh njenih sedem članov. Kako vam je to uspelo?*

Mogoče je bil eden izmed vzrokov našega uspeha to, da smo imeli že pred odhodom velikanske finančne težave in smo nekako zanalašč — ali kljub vsemu — zlezli na hrib, ki nas je zelo presenetil.

— *...njegova severna stena, ne?*

Severovzhodna pravzaprav. Te stene nihče od Evropejcev pred nami niti videl še ni in tudi mi nismo imeli o njej nobenih podatkov ali slik. Zato smo vso zadevo tudi malce podcenjevali. S seboj smo imeli komaj dva kilometra fiksni vrvi za spodnji del stene, ki pa nam jih je zmanjkalo že po slabi polovici. Zaradi tega smo imeli kar nekaj težav. Da smo prišli na vrh, se lahko zahvalimo tudi vremenu, ki je v tem letnem času, v jeseni, izredno stabilno. Pojavila pa se je druga težava — hud mraz; po naših ocenah so bile temperature za deset ali petnajst stopinj nižje od običajnih jesenskih v Himalaji. Od sedmih, ki smo stali na vrhu, smo kar štirje ozebli, eden močnejše.

Eden od vzrokov za uspeh je bilo tudi dobro sodelovanje med člani odprave. Predvsem smo znali vzpostaviti pravičen odnos med izkušenimi starejšimi in perspektivnimi mlajšimi. Bili smo tudi dobro pripravljeni in vse to je dalo rezultat, ki je boljši od pričakovanega.

— *Še lani decembra ste v Alpinističnih razgledih trdili, da vas osematisočaki kot zbirka ne zanimajo. Zakaj ste spremenili mnenje?*

Dejansko so me tudi takrat zanimali, ampak v zelo megleni prihodnosti. Videl sem, kako velike težave obstajajo pri pridobivanju dovoljenj in denarja. Realnost je bila tako daleč od želja, da tudi želje niso mogle postati realna vizija. Od takrat pa sta se zgodili dve stvari. Zlezel sem na peti osematisočak, obenem imam dovoljenja za naslednje štiri za leto 1989 tako rekoč že v žepu. Tista želja, ki je bila prej popolnoma brez realne podlage in sem jo potlačil vase, je zdaj bruhalna na dan. Se pa zelo dobro zavedam, da imam teh vrhov še razmeroma malo, samo pet...

— *...in da vas najtežji še čakajo.*

Ja, najtežji še čakajo in možnosti so res, rekel bi, minimalne. Do zdaj sta bila, na primer, na vseh štirinajstih le dva, Avstrijec Messner in Poljak Kukuczka. Prepričan pa sem, da morajo biti cilji postavljeni vedno previsoko, da jih lahko vsaj do neke mere uresničiš. Če bi, recimo, za letos načrtoval en sam osematisočak, mi najbrž niti denarja zanj ne bi uspelo zbrati in verjetno niti ne bi odšel na pot. Ker pa računam s štirimi, mi bo skoraj gotovo uspelo oditi vsaj na enega in če mi na tem enem uspe, bom silno zadovoljen. Če bo karkoli več, bom še toliko bolj.

— *Napovedali ste akcijo »Viki Grošelj 8000«, s katero naj bi zbrali denar. Kako bo potekala?*

Ta projekt že teče. Napisali smo posebne prošnje Planinski zvezi in zelo vesel sem, da zveza stoji za mano in me podpira, predvsem še Komisija za odprave v tuja gorstva. Do sedaj ni bilo pravilo (mogoče tudi ni bilo potrebe), da bi Zveza podpirala posameznika, ampak je vedno podpirala odprave, kot jih sicer še vedno. Računam, da bi lahko bila ta akcija medijsko dovolj atraktivna in bi pritegnila pozornost podjetij, tako da upam, da mi bo denar uspelo zbrati.

— *Mnogi so takrat, ko je Messner »divjal« prek osemtisočakov, govorili, da to, kar počne, ni etično, da ni v alpinističnem duhu, da daje prednost kvantiteti pred kvaliteto in podobno. Kako bi vi odgovorili takim trditvam?*

Tako je pravim: to so govorili ljudje, ki me rahlo spominjajo na lisico, ki ni mogla do grozdja, pa je govorila: »Ah, saj je itak prekislo, jaz ga ne bi.« Menim, da je Messner izjemni človek in alpinist svetovnega formata. Prvič je blazno dober plezalec, alpinist, poleg tega pa ima ideje, kup novih idej, ki jih je tudi uresničil. Izredno ga spoštujem in mislim, da ga vsi alpinisti, ki so kadarkoli karkoli poskušali splezati v Himalaji, tudi spoštujejo, pa čeprav tega ne priznajo. Nekateri to priznajo zelo neradi, ampak tisti so zame zelo ozki ljudje.

Sprašujem: zakaj ne bi bilo etično splezati na osemtisočakov ali jih preplezati čim več? Mislim, da je ravno Messner vpeljal ogromno etike v alpinizem. Opustil je kisik, opustil je velike in okorne odprave, v katerih si dejansko delček stroja, in uvedel nekakšen fair play v tekmovanju z goro, na katero se hoče povzpeti majhna odprava, dva ali pa celo en sam človek. Kvečjemu pohvaliti bi ga morali za etičnost, ne pa ga obtoževati neetičnosti. Razumem tudi to, da si je po vseh naporih na koncu privoščil nekaj osemtisočakov po normalnih smereh, kjer pa je spet šlo za čisto mini odprave in skoraj za alpski slog. Pred desetimi ali petnajstimi leti bi se mu vsi klanjali in govorili, kakšna super zadeva je to, danes pa ni to nič »posebnega«. Predvsem pa naj si tisti, ki tako govorijo o Messnerju, pogledajo njegove vzpone. Ne znam si tega razlagati drugače, kot da jih sploh ne poznajo.

— *Akcije se lotevate v času, ko alpinizem, klasični alpinizem, katerega najvidnejši predstavnik je prav himalajizem, izgublja občinstvo.*

Ne vem, če ga. To bo pokazala prihodnost. Se občinstvo izgublja ali se ne, jaz...

namesto komentarja

ZAŠČITENA PLANINSKA KOČA

Neki zasebnik iz Bohinja bi že pred časom rad odprl planinsko kočo, te dni pa je ponovno vprašal gospodarsko komisijo pri izvršnem odboru PZS, če to lahko stori. Pravilnik o upravljanju in poslovanju planinskih postojank namreč to dovoljuje tudi civilnopravnim osebam — vendar konkretni zasebnik ni niti pravni lastnik objekta, ki naj bi postal planinska koča, niti nima dovoljenja Triglavskega narodnega parka, poleg tega pa je to še črna gradnja.

Ob tem je gospodarska komisija širše razpravljala o novih planinskih postojankah. V zvezi s tem se namreč pojavljajo dileme o tem, kdo lahko odpira planinske postojanke, dileme o smiselnosti odpiranja novih planinskih postojank v dolinah, o tem, ali naj bi za vsako planinsko postojanko stalo planinsko društvo in o potrebi po definiranju pojma planinske postojanke.

Planinski gospodarstveniki so menili, da bi bilo treba naziv »planinska postojanka« zaradi možnih zlorab zaščititi. V zavodu za patente SR Slovenije menijo, da imena »planinska postojanka« resda ni mogoče zaščititi, ker ga že predolgo uporabljamo in je v obči rabi, mogoče pa je zaščititi uradni znak Planinske zveze Slovenije ter obliko in splošno besedilo na napisni tabli za planinske postojanke.

V razpravi je prevladalo mnenje, da bi morala Planinska zveza Slovenije uveljaviti ekskluzivno pravico, da samo ona odpira planinske postojanke oziroma daje soglasje za odpiranje, upravljalci pa morajo upoštevati določila statuta in pravilnikov PZS. Ti akti namreč določajo pogoje, ki jih mora izpolnjevati planinska postojanka, prav tako pa tudi ugodnosti, ki so jih v njej deležni planinci. Ker daje obrtni zakon in zakon o gostinski dejavnosti možnosti za takšne ali podobne dejavnosti, bi bilo treba na drugi strani izkoristiti vse te možnosti.

To so za planinsko organizacijo in za planince vsekakor izredno pomembna vprašanja, ki so se jih ustrezni organi PZS lotili pravočasno, tako da bodo stvari lahko urejene do začetka poletne planinske sezone.

Marjan Raztresen

— ...v mislih sem imel športno plezanje. Mislim, da bodo vrednote, klasične alpinistične vrednote, ostale za vedno in tu ima Himalaja prednost pred športnim plezanjem. Ne vem tudi, kaj si bodo skušali še izmisliti v športnem plezanju, da bo postalo bolj atraktivno, ker se vendarle že zdaj bolj ponavlja kot pa vzponi v Himalaji.

— *Kako sploh gledate na pojav in razmah športnega plezanja ali prostega plezanja, kot ga tudi ne povsem točno imenujemo?*

Na vsak pojav, ki je kakorkoli povezan z alpinizmom in mu pomaga oziroma začrtuje neko novo pot, gledam z veseljem, z navdušenjem. Dodaten plus ima tudi zato, ker propagira našo dejavnost. Sam sem drugače »gor rasel«, saj tega še nismo poznali in če bi takrat že bilo, bi me verjetno zelo navdušilo in zgrabilo. Športne plezalce občudujem in cenim, ker sem že toliko poskusil to stvar in vem, kako je težka, in jih tudi simpatično obravnavam. Po drugi strani pa me prese- neča, da se najdejo taki prizanesljivo smehljajoči, ki o himalajcih »klamfajo« neumnosti, čeprav zadeve sploh ne poznajo. Nikoli niso bili tam, ne vedo, kako je to in blebetajo v prazno. Poznam nekaj svetovnih superklas, ki so odlični športni plezalci in obenem himalajci in oboje zelo visoko cenijo. Pri nas pa se spet ponavlja zgodba o kislem grozdju.

— *Ali je nevarnost tudi tisto, kar vas v tem športu privlači?*

Ne, nevarnosti absolutno ne privlačijo in mislim, da imam v sebi kar dovolj veliko dozo strahu. To dokazuje tudi dejstvo, da sem živ in razmeroma zdrav. V Himalaji in sploh v alpinizmu je tako, da preveč strahu škodi, premalo pa tudi. Če ga imaš preveč, ne boš šel nikamor, če ga imaš premalo, se boš pa ubil. Srednja pot v zvezi s strahom je tista optimalna, ki prinaša rezultate in obenem obstanek. Res, daleč od tega sem, da bi me strah privlačil. Me pa v alpinizmu privlači odkrivanje mej mojih sposobnosti, zanima me, koliko zmorem. Mogoče je v to vključen tudi strah nekako takole: do sem me ni strah, koliko časa me še ne bo? Drugače pa dosti raje plezam na objektivno nenevarno goro kot pa na objektivno nevarno.

— *Akademik Janez Milčinski je že pred leti napisal, da spada alpinizem med športe, v katerih se izraža latentna samomorilskost. Vi pa trdite, da ste uravnovešen človek.*

Ta polemika, samomorilci ali ne, se vleče, mislim, že kakšnih deset, petnajst let, pa že prej je obstajala. Po mojem je do tega

prišlo bolj med ljudi. Če so videli koga plezati po skalah, so rekli: »Glej ga, ta je nor, ta se bo ubil!« Mislim, da so vse stvari na svetu, ki so prinesle napredek, prišle na dan tudi zaradi takih »samomorilcev«. Od Scotta in takih, ki so šli na Zemljina tečaja, pa do drugih odkriteljev. Domnevam, da gre pri raziskovalcih in alpinistih bolj za take romantične duše, ki se temu planetu neskončno čudijo in jih to začudenje žene v taka zahtevna dejanja. Verjetno je med alpinisti procentualno toliko samomorilcev kot med drugimi smrtniki, med ljudmi pač, ki se ukvarjajo s čisto drugimi stvarmi. Nič več ni samomorilcev med gledalci na nogometnem stadionu kot med igralci na igrišču in alpinisti v stenah. Skratka, nič bolj ali manj ne izstopamo, ampak smo alpinisti čisto normalni ljudje — kot vsi ostali.

— *V gorah se vam je ubil brat in nekateri prijatelji, pa tudi sam ste bili večkrat blizu smrti. Ali niste nikoli razmišljali o tem, da bi odnehali, pustili vse skupaj?*

Takrat, ko se je v francoskih Alpah ponesrečil brat, sem bil star osemnajst let, torej še zelo nedodelan in nezrel in čustven šok je bil velikanski. Staršem sem celo obljubil, da ne bom več plezal in pol leta sem res zdržal, potem pa enostavno ni šlo več. To je v človeku in brati mu, se mi zdi popolnoma nesmiselno. Tako kot pri drugih stvareh mora človek poslušati predvsem samega sebe. Lahko upošteva nasvete in želje drugih, vendarle pa mora na koncu ubogati sebe; četudi se je napačno odločil, bo vsaj vedel, da je sam kriv za posledice take odločitve. Sicer bi si vse življenje delal skrb in obtoževal druge, da so ga tako usmerili.

— *Verjamete v usodo?*

Mislim, da je s tem tako: treba je znati poslušati samega sebe; potem je usoda mogoče namig. O usodi sem razmišljal ob Šraufovih Daulagirijah (Stane Belak-Šrauf, alpinist, ki je večkrat poskušal osvojiti osemtisočak Daulagiri). Če bi mene en hrib dvakrat zavrnil, kot je njega, in to tako, da bi bil praktično že gor, bi zelo težko šel še enkrat tja. Če pa že bi in mi še tretjič ne bi uspelo, bi si pač prišel na jasno, da si s tem hribom nisva simpatična in bi bil četrti poskus res mogoče izzivanje usode. Gotovo verjamem v usodo po nekih takih znakih, zaradi katerih se neke stvari lotiš, druge pa ne, ali da ne vztrajaš na brezupni poti.

— *Ali bi po vsem, kar ste počeli v alpinizmu, lahko izrekli hladno razumsko definicijo te dejavnosti?*

Težko. Zame je to tako lepa, tako osupljiva in zanimiva stvar, da bi moral najbrž

sesti za mizo in napisati kakšno stran. Na kratko pa bi rekel, da je alpinizem zares način življenja, vsaj zame in moj. To ni več hobi ali opitost ali mamilo, pač pa res način življenja. Vsaka stvar, ki jo vsak dan počnem, je alpinizem, pa to še zdaleč ne pomeni, da sem vsak dan v hribih ali da plezam. Berem, snujem, gledam diapozitive, razmišljam, kaj vse mi je alpinizem dal in me naučil v življenju. — Pred kratkim sem predaval v Cankarjevem domu o Avstraliji in Novi Zelandiji in nisem pokazal niti ene alpinistične slike. Pa vendar je bilo vse tisto zame alpinizem, ker brez njega nikoli ne bi videl Avstralije ali pa bi jo na kakšen popolnoma drugačen način.

— Kaj pa s čustvi. Hrepenenje?

Hrepenenje — po čem? Po spoznavanju neznanega, po iskanju skrajnih meja svojih sposobnosti? V bistvu je eno samo hrepenenje, ki se pa s tem, ko ga zadovoljuješ, sploh ne zmanjša, ampak raste. Čisto teoretično: ko bom imel vseh štirinajst osemtisočakov...

— ...boste poiskali petnajstega.

Ja, ali pa bom šel z neskončno velikim užitkom na Šmarno goro in na Turno in tam malo poplezal, čeprav bom takrat že rahlo star. Vedno me je presenečalo, ko sem se vračal s Himalaje, pa Šmarna gora ni bila enako visoka in zanimiva kot prej, ampak se mi je zdela celo malo višja in zanimivejša.

RAZMIŠLJANJA OB NEKEM — ČETUDI LASTNEM — ABRAHAMU

NEPRESTANO JEMANJE GORSKE LEPOTE

DR. TONE STROJIN

Polčetrto desetletje bivam z gorami, s številnimi znanci od vsepovsod, s planinsko organizacijo od mladih nog. Brez števila stikov in spominov se je nabralo, takšnih in drugačnih spoznanj; to je pravzaprav vzrok, da človek postane in opravi pogovor s samim seboj.

Želim si torej ob Abrahamu nemi pogovor o gorah, pogovor o različnih temah, o vprašanih in dilemah, na katere si odgovarja vsak sam.

Zakaj hodim v gore? Prozaična se mi zdi misel, da zato, ker pač so. Človek je vendar misleče bitje in mu ni treba v gore kar tako; gotovo obstaja kakšen motiv, ki žene kvišku.

Odgovor na prastaro temo, zakaj v gore, nikakor ne more biti stoičen in ne splošno veljaven, temveč edino po meri konkretnega človeka.

HOJA ZA NEZNANIM

Za lastno srečo hodim v gore. Bližje so mi gore kot govorica kamna ali kot prostor, kjer po Avčinovo tišina šepeta. Nikoli mi gore niti gornišstvo niso pomenile zavedanje lastne moči, preizkušanje samega sebe, nikoli v gorah nisem bil, a tudi nisem hotel biti silak. Gore so mi bile posrečena menjava za vsakdan, sprememba za dnevni red v mestu, ki je ubijajoč, ker se ponavlja in ker je zapovedan. Gore mi nikoli niso pomenile ne dominacije ne sužnosti človeka do njih, temveč enostavno lepoto. Nihče nikoli ni poosebil gorá, niti Reinhold Messner ne, ker gore niso samo osemti-sočaki. Gora je le okamenel spomenik ze-

meljske skorje, vsak dan v drugačni izdaji svetlobe in sence, v bolj ali manj dramatični ali estetski izdaji, toda vedno zanimiva za gledalca lepote.

Hodim torej v gore kot nomad za neznanim, ker v gorah slutim lepoto. Lepota pa je eno od izhodišč človeške duhovne bivanjskosti — od zanimanja za goro do usklajevanja njenega zunanjega naravnega izraza s človekovim notranjim odzivom.

Kje torej bivam, kje torej sem?

Moje gornišstvo je med hojo in bivanjem v gorah. Nisem transverzalec, ker mi poti v gorah ne določata žig in knjižica. Privede me tja, kjer mi volja in srce določita trenutni cilj. Vsako gorovje, gora ali hrib pusti v meni spomin, vtis ali vsaj preblisk nečesa, dovolj, da priznam, da ima gornik svoje življenje.

Ali ima vsak gornik tudi svojo goro? In: kdaj ima svoj življenjski doživljaj?

Nujno je, da oznamenjuje kraj, dogodek, vtis ali še kaj. Toda gibalo gornišstva je v pričakovanju. Nikoli ni jutri v gorah isto kot je bilo včeraj. Vsak svojo goro, svoj doživljaj še čaka.

Kaj mi torej pomeni življenje v gorah?

Gornišstvo je kot potovanje skozi prostor in čas. Kot dejavnost je fizično gibanje, za človeka pa način življenja v prostem času. Gore kot izrisi na obzorju ostajajo iste, le čas človeku spreminja okoliščine in pogoje bivanja v njih.

DUHOVNO IN FIZIČNO GORNIŠTVO

Kaj je torej potemtakem tisto, kar daje gorništvu usmeritev? Po kaj hodimo v gore?

Enostavno — da živimo dalje in da jih po-doživljamo.